

Vabariigi Valitsuse korralduse  
 „Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615  
 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri“  
 muutmise korralduse eelnõu seletuskiri  
 Lisa

### Märkustega arvestamise tabel

	Ettepanek/märkus	Otsus	Selgitus
<b>Regionaal- ja Põllumajandusministeerium</b>			
	<p>Korraldusest ei selgu, kas laiendatavale Natura alale jääb maaparandussüsteeme ja eesvoole, mille hoiutööde tegemata jätmisest sõltub ka väljaspool kaitseala asuva maaparandussüsteemi toimimine. Sihtkaitsevööndis on majandustegevus kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud, mistõttu võib tekkida olukord, kus kaitsealal asuva eesvoolu hooldamata jätmisest põhjustatud liigniiskuse tõttu ei saa eraomanik oma väljaspool laiendatavat kaitseala asuvat maatulundusmaad majandustegevuseks kasutada. Seletuskirjas ei ole piisava põhjalikkusega analüüsitud Natura alade laiendamise mõju majandusele, sh sihtgrupi suurusele ega erinevatele maaomanikele. Mõjude osas on viidatud mh Natura 2000 elurikkuse toetusele, kuid teadaolevalt katab toetus vaid osaliselt looduskaitsepiirangutest saamata jäänud tulu. Samuti ei selgu, kas seletuskirjas nimetatud toetused on suunatud kõikidele piirangutest mõjutatud maaomanikele maadele, mis ei ole erametsamaad või pärandniidud või mõni maaomanik ei mahu siiski nimetatud toetuste alla? Palume seletuskirja asjakohaselt täpsustada.</p>	Selgitatud	<p>Korraldusega ei kaasne täiendavaid piiranguid juba kaitse all olevatele aladele, sh maaparandussüsteeme ja eesvoolude uuendamisele. Natura 2000 võrgustikku laiendame vaid juba kaitse alla olevatele aladele, mille kaitsekord on juba Vabariigi Valitsuse või ministri määrusega kehtestatud. Juba nende õigusaktide raames on hinnatud mõju majandusele kui ka erinevatele maaomanikele. Looduskaitsepiirangute hüvitamiseks on looduskaitse seaduses ette nähtud maade omandamine ja maamaksuvabastus. Hüvitise tingimused määratakse vastavalt piirangute proportsionaalsusest. Toetuste maksmine, nagu erametsatoetus ja pärandniitude hooldamise toetus, on riigi jaoks vabatahtlik meede. Oleme hinnanud kaitstavatel loodusobjektidel kehtestatud piiranguid ja määranud Natura 2000 alade</p>

			<p>kaitse-eesmärkide saavutamise jaoks vajalikke meetmeid, seetõttu rakendame toetusmeedet kahes valdkonnas – pärandniitudel ja erametsades. Teistel kõlvikutel, nagu põllumajandusmaadel, me antud korraldusega ei näe vajadust taastada eelmisel rahastusperioodil rakendatavat Natura 2000 põllumajandusmaa toetust, sest põllumajandusmaal täiendavaid piiranguid ei lisandu.</p>
	<p>Juhime tähelepanu, et seletuskirja punktis 3 on ebatäpne (EAFRD) eestikeelne nimi, see peab olema Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond. Samuti juhime tähelepanu, et Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud Strateegiakava muudatusega tõsteti erametsatoetuse eelarvet 31 miljonilt 34 miljoni euroni.</p>	Arvestatud	<p>Seletuskirja täiendatud. Korralduse eelnõu esitati kooskõlastamiseks enne, kui tuli teade, et Euroopa Komisjon on heaks kiitnud Eesti Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2023-2027 muudatused.</p>
<b>AS Saarte Liinid</b>			
	<p>Seoses käimasoleva Natura 2000 alade piiride ajakohastamisega teeme ettepaneku vaadata üle ja täpsustada kõigi AS Saarte Liinid sadamate juures kaitsealade piire nii, et kaitse alt arvataks välja sadama kinnistud ja akvatoorium kõigi rajatistega, samuti sadamaga vahetult piirnev laevaliikluseks kasutatav ning sadama haldamiseks vajalik veeala. Sadamate toimeloogikast lähtudes teeme ettepaneku arvata sadamate maa- ja veealad Natura 2000 aladest välja.</p>	Selgitatud	<p>Käesoleva korralduse eelnõus antud ettepanekuga ei arvestata. Selleks, et kaitsealade piire üle vaadataks, tuleb esitada Kliimaministeriumile ametlik põhjendatud ettepanek looduskaitseaduse § 8 alusel. § 8 lõikes 2 on toodud nõuded ettepanekule ja on samad, mis uue kaitseala moodustamise ettepaneku puhul. Ettepaneku põhjendatust ja otstarbekust menetletakse looduskaitseaduse § 9 alusel. Kui riigisiseseid kaitsekordade menetlus on läbitud ja muudatused kinnitatud, valmistame ette Natura 2000 piiride muutmiseks korraldus eelnõu.</p>
<b>Eesti Erametsaliit</b>			
	<p>Pistelisel kontrollides näis, et mõningate alade puhul on numbrilised erinevused sees. Näiteks Muraka loodusala laieneb seletuskirja järgi 108 ha, aga kui võtta lahti Alutaguse rahvuspargi</p>	Selgitatud	<p>Juhime tähelepanu, et Alutaguse rahvuspargi kaitse-eeskirja seletuskirjas mõeldakse selle lausega vaid</p>

	<p>kaitse-eeskiri (17.12.2020), millele on viidatud ka seletuskirjas, siis sealt loeb välja, et „Muuta Muraka loodusala piire. Muraka loodusala suureneb lisanduva metsavajaku ala osas u 38 ha võrra“. Või näiteks Ontika loodusala puhul on välja toodud, et laieneb 161 ha, aga pole toodud seletuskirjas ülevalpool kirjeldust, millised muudatused alal toimunud on ja miks suurenemine toimunud. Millest selline erinevus võiks tuleneda?</p>		<p>metsavajakute alasid. Seletuskirjas loend, mille osas Muraka loodusala laieneb, veel jätkub. Ontika looduslal ei muudeta kaitse-eesmärke, seetõttu ei kajasta antud ala punkti 2 all. Kui Natura 2000 alal kaitse-eesmärke ei muudeta, aga välispiir viiakse vastavusse riigisiseste kaitstavate alade piiridega, käsitletakse muudatusi eelnõus ja seletuskirjas punktis 3.</p>
	<p>Leiame, et ka nendest muudatustest on õige kõiki puudutatud eramaomanikke personaalselt teavitada.</p>		<p>Natura ala muudatustest teavitati maaomanikke Natura alale jäävate siseriiklike kaitstavate alade kaitse-eeskirjade avalikustamise käigus. Eelnõude seletuskirjas on eraldi punkt, kus planeeritavad Natura ala muudatused on kajastatud. Kõiki isikuid, sh maaomanikke on teavitatud korralduse muutmise eelnõust ajalehe teate kaudu haldusmenetluse seadust järgides.</p>
<b>Eraisik M.A</b>			
	<p>Kui otsustatakse Natura elupaikades kehtestada ranged piirangud, siis peaks need elupaigad asuma võimalusel riigile kuuluvatel maadel (näit 9010). Teiste eramaadel asuvate elupaikade tüüpide puhul, mis vajavad ranget kaitset, kuid ei ole nii laialt levinud, peaks sõlmima kokkulepped looduskaitse osas maaomanikega.</p>	Selgitatud	<p>Juhime tähelepanu, et käesoleva eelnõuga ei kehtestata uusi looduskaitsepiiranguid, vaid Natura 2000 võrgustikust arvame välja kui ka liidame alasid, mis on juba riigisisest kaitse alla võetud ning neil kehtivad juba looduskaitsepiirangud. Natura aladele jäävates metsaelupaikades kehtivad ranged piirangud olenemata maaomandist, metsade majandamine ja raied elupaikades kahjustavad elupaiga struktuuri ja funktsioone ning Natura ala terviklikkust. Eramaadel makstakse metsaelupaikade range kaitse puhul metsatoetust, sellest aastast alates 160 eur/ha aastas.</p>

<b>Multiland OÜ, Multiland Management OÜ</b>			
	Soovis saada Natura 2000 võrgustiku piirimuudatuste ruumiandmed.	Selgitatud	Andmestik saadeti.
<b>Foreko OÜ, sh Karo Mets, Valga Puu, Roger Puit ning Voore Mets</b>			
	Soovis saada Natura 2000 võrgustiku piirimuudatuste ruumiandmed.	Selgitatud	Andmestik saadeti.
<b>Eesti Ornitoloogiaühing Eestimaa Looduse Fond Päästame Eesti Metsad MTÜ Pärandkoosluste Kaitse Ühing</b>			
	Natura linnualade kaitse-eesmärkide muutmise vajaduse hindamiseks koostas Eesti Ornitoloogiaühing KIK projekti raames töö <sup>1</sup> , mille raames analüüsi linnualade kaitse-eesmärke Euroopa Komisjonile esitatud linnualade kaitse-eesmärkide ja kaitse-eeskirjades fikseeritud kaitse-eesmärkide võrdluses, juhiti tähelepanu ebakõladele ja tehti ettepanekuid nende korrigeerimiseks. Lisaks tehti ettepanekud linnualade laiendamiseks. Eelnõu linnualasid puudutavad muudatused näitavad, et seda tööd ei ole kuidagi arvestatud. Saadame osundatud töö tagasiside lisana ja teeme ettepaneku seda kaitse-eesmärkide täpsustamisel kasutada.	Selgitatud	Käesoleva korralduse eelnõuga ei korrastata Natura 2000 linnualade eesmärke. Ainuke Natura 2000 linnuala, mille eesmärke muudame, on seotud Kaitsevää keskpõlügeni riigi eriplaneeringu Natura hindamise hüvitusmeetmete kavaga, mille kohaselt tuli Holdre lagesoo võtta riiklikult kaitse alla, ning ala liita Natura 2000 linnualade võrgustikuga. Toome välja, et lisaks ettepanekus väljatoodud KIKi projektile, on tehtud veel täiendavaid inventuure, mis omakorda võivad viidatud KIK`i projekti tulemusi mõjutada. Samuti tuleb üle vaadata Natura 2000 linnualade kaitse-eesmärgiks seadmise kriteeriumid, vatsavalt Euroopa

<sup>1</sup> Töö koostati KIK i projekti nr 18574 „Natura 2000 linnualade linnustiku inventuurid, seirekava uuendamine ja linnualade kaitse tõhususe hindamine“ raames.

			<p>Kohtu otsusele C-66/23, mille järgi tuleb Natura 2000 linnualade kaitse-eesmärkideks määrata kõik alal regulaarselt esinevad linnudirektiivi I lisa liigid ja I lisast puuduvad rändlinnuliigid. Hindame uusi Natura 2000 linnualade andmestikku kui ka põhimõtteid ning seejärel valmistame ette kogu Natura 2000 linnualade kaitse-eesmärkide muudatuse eelnõu. Natura 2000 linnualade eesmärkide muudatused on planeeritud esitada järgmise korralduse muutmisega.</p>
	<p>Kaitse-eesmärkide määramise kontekstis juhime ka tähelepanu, et Euroopa Kohtust on hiljuti tulnud lahend C-66/23, mille kohaselt on vajalik Natura aladel kaitsta kõiki loodusdirektiivis nimetatud liike ja elupaigatüüpe, mis esinevad alal märkimisväärsel hulgal. Natura alade kaitse-eesmärke on vajalik seega oluliselt täiendada, nii et need oleksid kooskõlas uuemas kohtupraktikas antud kaitsekorralduse tõhustamist puudutavate juhistega.</p>	Selgitatud	<p>Vastavalt Euroopa Kohtu otsusele C-66/23 tuleb linnualade kaitse-eesmärkideks määrata kõik alal regulaarselt esinevad linnudirektiivi I lisa liigid ja I lisast puuduvad rändlinnuliigid. Vastavalt kohtuotsusele ja uutele andmetele on kavas üle vaadata linnualade kaitse-eesmärgid, kuid seda ei tehta käesoleva korralduse muutmisega.</p>
	<p>Õru loodusala elupaikade inventuuri aruandes tegid eksperdid 2012. a ettepanekud täiendavate alade kaitseks ja Natura alade võrgustikuga liitmiseks. Õru loodusala kustutamise paralleelselt peab seega vastavate elupaigatüüpide kaitseks võtma kaitse alla ja liitma Natura võrgustikku täiendavad alad.</p>		<p>Õru loodusalal, mis on 12 hektarit suur, kaitseme siirde- ja õõtsiksood (7140) ning selle elupaigal on kaasnevaks elupaigaks EELISes ka allikad ja allikasood (7160), mis samuti on täna kaitse-eesmärkidena välja toodud.</p> <p>Juhime tähelepanu, et ka käesoleva korraldusega lisatakse Lindi loodusalale, Luhasoo loodusalale, Mullutu-Loode loodusalale ja Tudusoo loodusalale kaitse-eesmärgiks elupaik siirde- ja õõtsiksood (7140). Lisaks toome välja, et käesoleva korraldusega laiendatakse Natura 2000 võrgustikku 25 932 ha, millest maismaale jääb 6700 ha. Märjade elupaikade (sookompleks ja märke metsad) kaitseks laiendame näiteks Uljaste loodusala 381 hektarit.</p>

	<p>Natura alade vähendamised on puudulikult põhjendatud ja sisult küsitavad, sest Natura aladest soovitakse välja arvata loodusdirektiivi elupaigaks kvalifitseeruvaid alasid ja kaitstavate liikide elupaiku. Kõik Natura alade vähendamised eeldavad ajakohaseid ja kvaliteetseid inventuuriandmeid, mis tõendavad, et tegu ei ole loodusväärtuslike aladega. Selliseid andmeid või viiteid neile ei ole seletuskirjas esitatud. Iga Natura ala vähendamine eeldab pädevate loodusväärtuste ekspertide poolt teostatud välitöid ja seejärel koostatud ekspertiisi. Sellistele ekspertiisidele viited aga puuduvad või ei ole tehtud neid käesolevas protsessis kättesaadavaks.</p> <p>Näited:</p> <p><u>Sadramõtsa Natura ala vähendamine</u> - Otsusele ei eelnenud alal kaitstavate väärtuste inventuuri ja siiani on alal loodusdirektiivi metsaelupaikade inventuur tegemata. Tänapäevaks on suur osa Natura ala kaitseta jäetud osal asunud metsadest lageraietega hävitatud ja sellega kahjustatud muuhulgas oluliselt alal kaitstava metsise elupaikade seisundit. Samas on Natura ala kustutatavas osas EELISE põhjal inventeeritud siirdesoo- ja rabametsade elupaigatüüpi (91D0) kuuluvaid metsi, mille hoidmine on võtmetähtsusega ka metsise kaitseks.</p> <p><u>Luhasoo Natura ala vähendamine</u> - Kaitsealast välja jäetud Natura ala loodusväärtused on siiani inventeerimata. Suur osa sealsetes loodusväärtustest on puuduliku kaitseplaneerimise tõttu tänapäevaks tõesti hävinud, samas leidub alal, mis soovitakse Natura alast välja arvata, siiski väga esinduslikke Natura metsaelupaiku.</p> <p><u>Parmu looduskaitseala</u> - kaitsealast jäetakse välja piiritaristu ehituseks ja kasutuseks vajalik maa, mille tulemusel hävivad ja saavad kahjustada Natura ala loodusväärtused. Seejuures hävib täielikult Natura alal kaitstav lamminiidu elupaik. Seejuures ei tooda mingeid viiteid, kas läbi on viidud Natura hindamise protsess ning kuidas ja kus riiklikult tähtsa arendusega kaasnev Natura ala kahjustamine hüvitatakse.</p> <p><u>Pärnu maastikukaitsealal</u> - on viimastel aastatel hävitatud ja kahjustatud kaitstavaid elupaiku mitme arenduse tõttu – kergliiklustee rajamine, maantee laiendamine, uue liiklussõlme ehitamine, lisaks on planeerimisel ala läbiv Rail Balticu trass, mis samuti eeldab alal kaitstava elupaiga raadamist. Nende arenduste korral jäeti Natura mõjud tunnistamata. Kaitsealast on välja arvatud ja hävitatud kõrge kaitseväärtusega Natura alal kaitse-eesmärgiks määratud metsakooslusi ja käesoleva korraldusega arvatakse täiendavalt alast välja kaitstavaid metsaelupaiku. Seejuures plaanitakse Natura alasse aga jätta ebaseaduslikult kaitseala sihtkaitsevööndisse värskest ehitatud Tõllapulga</p>	<p>Natura 2000 aladel on kaitstavate alade piirimuudatuste tegemisel arvestatud Euroopa Komisjoni suunistega. Iga kaitstava ala piiride muudatuse kohta on antud eksperthinnang siseriikliku ala kaitse-eeskirja menetluse käigus. Viide eksperthinnangule on toodud kaitse-eeskirja eelnõu seletuskirjas.</p>
--	---	--

	<p>liiklussõlm, mille käigus hävitati ja kahjustati oluliselt Natura ala metsaelupaiku.</p> <p><u>Ontika maastikukaitsealast</u> - jäeti välja üle 40 ha Natura ala koosseisu kuuluvaid metsi, mis nüüd soovitakse ka Natura alast välja arvata. Sisuliselt on kaitse alt välja arvatud ala loodusväärtused siiani inventeerimata. Kaitsealast jäeti välja ala, kus asus mitmeid väga vanu (160 aastat) ja kõrge kaitseväärtusega metsakooslusi, mis kindlasti kvalifitseerusid Natura metsaelupaikadeks.</p> <p><u>Avaste loodusalast</u> - Natura alast väljaarvatavad alad on osa ajaloolisest Avaste soo tervikust, need alad vajavad jätkuvalt hoidmist ja kindlasti taastamist. Selliste alade kaitse alt väljaarvamine muudab Natura ala soodsa seisundi saavutamise võimatuks ja ei ole vastuvõetav.</p>		
	<p>Hoiuala kategooria loodi Eesti õigusesse Natura võrgustiku moodustamise esimese etapina, tagamaks võrgustikku hõlmatavate alade loodusväärtuste kaitse, seni kuni neist aladest loodi linnu- ja loodusalad või kaitsealad. Valdavast enamikust hoiualadest on moodustatud Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusalad.</p> <p>Kõigist Eesti 308 hoiualana<sup>2</sup> kaitstavast alast ei kuulu Natura 2000 võrgustikku seniajani kuus hoiuala: Limu raba, Ülgase–Saviranna, Keibu–Ristna, Järni, Jaani ja Jaagupi hoiuala.</p> <p>Palume lisada need alad Natura võrgustikku.</p>	Mitte arvestatud	<p>Hoiuala kategooria loodi Eesti õigusesse tõesti selleks, et luua täiendav kaitstava loodusobjekti kategooria eelkõige just Natura 2000 alade kaitseks, kuid see ei tähenda seda, et hoiuala ei võiks olla ainult riigisisese kaitse all. Kõik sõltub konkreetsel alal esinevatest väärtustest ja kui hästi need vastavad Natura 2000 ala valikukriteeriumitele.</p> <p>Euroopa Komisjon on leidnud, et meil on piisavalt Natura 2000 loodusalasid loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide ja II lisa liikide kaitseks.</p> <p>See, et kõik hoiualad ei ole Natura 2000 alad, ei tähenda, et nendel aladel ei tegeletaks seal esinevate kaitstavate liikide ja elupaikade säilitamise ja taastamisega.</p>
	<p>Põhjendamatult on Natura alade võrgustikku jäetud lisamata Eesti Ornitoloogiaühingu poolt piiritletud vajalikud merekaitsealad, mis on tänaseks kinnitatud rahvusvahelise tähtsusega linnualadena (<a href="https://www.eoy.ee/pics/1451_Merelised_linnualad_aruanne_uuendatud.pdf">https://www.eoy.ee/pics/1451_Merelised_linnualad_aruanne_uuendatud.pdf</a>).</p> <p>Samuti ei ole arvestatud Natura linnualade kaitse tulemuslikkuse ja kaitsekorralduse analüüside põhjal esitatud linnualade laiendamise ettepanekuid.</p>		<p>EOÜ poolt esitatud ettepanekud on menetluses. Otsus alade Natura 2000 võrgustikku liitmiseks tehakse peale menetluse lõpuleviimist.</p> <p>Hüvitusalad esitatakse Natura 2000 võrgustikku liitmiseks peale riigisisese kaitsekorra kehtestamist, kui on teada,</p>

<sup>2</sup> Maa-ameti WFS kihi EELIS (KKR:hoiualad) andmetel 308 ala.

	<p>Arusaamatult on jäetud Natura aladeks nimetamata ka Kaitseväe keskpõlügeni (v.a Holdre lisamine Rubinale) ja Rail Balticu keskkonnamõjude hüvitusladena heaks kiidetud uued kaitsealad, millele Natura ala staatuse andmine on hüvitusprotsessis kohustuslik. Teeme ettepaneku need alad Natura võrgustikku lisada.</p>		<p>millised on hüvitusladena heaks kiidetud alade täpsed piirid.</p>
	<p>Kogu Eesti Natura võrgustiku muudatusi puudutav eelnõu saadeti Eesti Keskkonnaühenduste Kojale tagasiside andmiseks enne jõulupühi 16.12.2024 tähtajaga 30.12.2024, mida vaatamata EKO koordinaatori palvele ei pikendatud. Seega jäi vabariiklastele eelnõule reageerimiseks 7 tööpäeva, mida peame eelnõu tähtsust arvestades ilmselgelt ebapiisavaks, formaalseks ning Aarhuse konventsiooni ja kaasamise hea tavaga vastuolus olevaks.</p>		<p>Natura korralduses kavandatud muudatused on eelnevalt avalikustatud riigisiseste kaitstavate loodusobjektide kaitse-eeskirjade menetlustes. Eelnõuga on kavandatud üksnes sellised muudatused, mis on juba riigisiseste kaitstavate loodusobjektide kaitse-eeskirjade menetlustes läbi räägitud või olemasolev kaitsekord juba tagab väärtuse kaitse, seega maaomanikul täiendavaid piiranguid ei kaasne. Keskkonnaühenduste Kojale eelnõu saatmisest 16.12.2024 tagasiside andmiseks oli tähtaeg kaks nädalat. Haldusmenetluse seaduse § 49 lg 2 kohaselt ei või ettepanekute ja vastuväidete esitamiseks olla lühem tähtaeg kui kaks nädalat väljapaneku algusest arvates. Eelnõukohase korraldusega kavandatud Natura 2000 alade muudatused avalikustati seejuures ka teatega üleriigilises ajalehes Maaleht, 12.12.2024.</p>